

UNIDADE 9

Como non o sabía...

Nesta unidade imos xulgar algunhas decisións e as súas consecuencias.

Para iso, imos aprender:

- ◆ *o infinitivo conxugado* ◆ *a falar de feitos pasados e das súas consecuencias no presente* ◆ *outros empregos do pospretérito e do imperfecto de subxuntivo*
- ◆ *a colocación e as combinacións dos pronomes de obxecto directo e de obxecto indirecto* ◆ *a facer reproches*

1. CAMBIAR O MUNDO

A. Unha serie de iniciativas para mellorar o mundo preséntanse a un concurso. Cal che parece máis necesaria? Coméntao cun compañeiro.

Educación de balde para todos

Unha organización sen ánimo de lucro leva seis anos intentando mellorar a educación en países desenvolvidos. A fundación Aprender sen Fronteiras, que se nutre de axudas económicas de socios colaboradores e apadriñamentos, ofrece educación de balde para os máis pobres en varios países.

O obxectivo de Aprender sen Fronteiras é rescatar os nenos da obriga de traballar dende idades moi temperás e ofrecer un sistema educativo alternativo ao oficial. “Moitos dos nosos alumnos acabarían traballando en fábricas por un soldo baixísi-

mo e non poderían ir á escola máis de dúas semanas seguidas de non teren as nosas bolsas”. Dende a súa creación nos anos noventa, máis de 15.000 alumnos pasaron polas súas aulas e xa están cursando estudos superiores, converténdose así nos donos do seu destino. “De recibirmos axuda institucional, poderíamos chegar a moitísimos máis nenos. Desgraciadamente, contamos con medios moi limitados”, afirma Edurne Gorostiza, a subdirectora da organización.

Cursos de escritura para nenos con problemas de conduta

Un grupo de psicólogos, grafólogos e pedagogos imparten obradoiros de balde nos barrios máis desfavorecidos para nenos con problemas de conduta, emocionais e de fracaso escolar. O seu método baséase na grafoloxía. Na letra reflíctese a nosa personalidade, quen somos, como nos comportamos e cales son os nosos medos. A través da letra, os expertos da asociación foron capaces de detectar problemas como a depresión infantil nunha nena de sete anos: “Afortunadamente detectámosllo a tempo. Senón, a súa depresión tería consecuencias imprevisibles”. Pero a escritura tamén é unha ferramenta de cambio: se un neno con depresión

consegue facer rectas as ringleiras inclinadas, están promovendo un cambio de actitude.

O principal obxectivo da asociación é ofrecerlles aos nenos con problemas unha alternativa á psiquiatría. “En moitos casos, de non detectarmos a tempo o problema, os nenos sufrirían atrasos escolares e, nos casos extremos, poderían ser expulsados dos seus respectivos centros. Iso suporía unha gran limitación para o seu futuro desenvolvemento social e profesional”, segundo palabras de Horacio González, coordinador dos cursos.

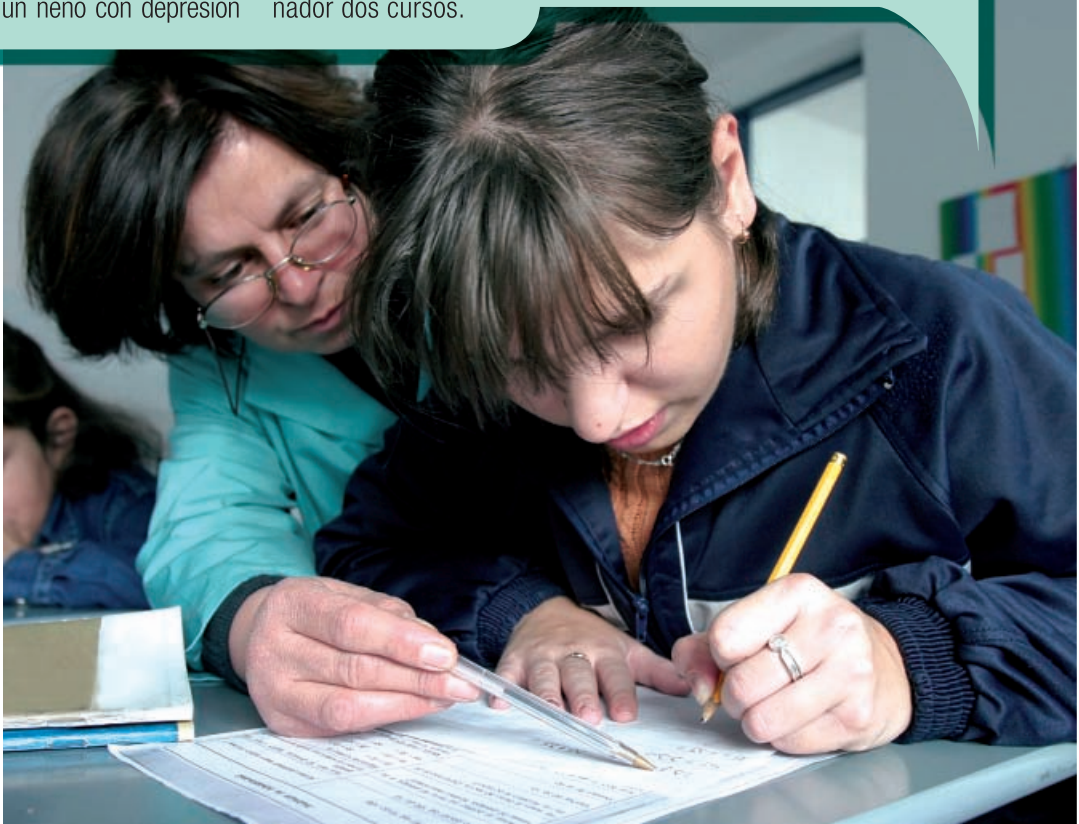
• *A min parécenme moi interesantes os obradoiros de escritura, porque...*

B. Cun compañeiro, imaxinade un obradoiro ou un curso que creades necesario. Expoñédelle a vosa idea ao resto da clase: a quen vai dirixido? Por que? Para que é necesario?

• *Eu creo que sería moi necesario un curso para...*

C. E ti de que maneira poderías axudarlles aos demais? Tes algunha habilidade? Como aprendiches?

• *Eu aprendín só a tocar a guitarra. Axudoume meu avó que era músico...*

2. MÉTODO DIRECTO

Le o seguinte artigo sobre un método para aprender linguas. Que che parece a súa proposta? É semellante á que segues na túa clase de galego? Fai unha lista de argumentos a favor e en contra. Coméntao cun compañeiro.

- *Eu creo que é un pouco anárquico...*
- *Pois eu...*

Unha forma diferente de ensinar linguas

O método directo xurdiu nos primeiros anos do século XX e supuxo un avance revolucionario na historia da metodoloxía de ensino de segundas linguas. Tras o fracaso do ensino baseado na tradución de textos literarios, nos que tiña un peso absoluto a memorización das regras gramaticais, comezouse a sentir a necesidade de novas formas de aprender unha segunda lingua. Asemade, os movementos migratorios de Europa aos Estados Unidos fixeron sentir a necesidade de ensinar unha segunda lingua a persoas de baixo nivel cultural, e cuxa principal necesidade era ser competentes na lingua oral.

O alemán Maximilian Berlitz, malia que non foi quen inventou o método directo, foi o principal impulsor e divulgador desta metodoloxía, a través da súa rede de escolas nos Estados Unidos. De feito, o método pasou a ser coñecido como o método Berlitz.

O que caracterizaba este enfoque era a idea de que a lingua se adquire como a lingua materna, polo tanto, tratábase de expor o alumno a expoñentes lingüísticos da segunda lingua que quería aprender, os cales adquiriría de xeito natural. En consecuencia, desterrábase a lingua materna da aula e a relación entre o profesor e o alumno era case entre iguais.

Por outra banda, segundo as necesidades do alumnado, a lingua oral tiña unha presenza máis notoria que a escrita e o léxico, fundamentalmente do ámbito cotián, era aprendido a través de imaxes e nunca se recorría á tradución. Por outro lado, a gramática nunca se ensinaba de forma explícita, senón que era inducida a través de exemplos prácticos. Tampouco se estimulaba en exceso a reflexión, xa que se entendía que a imitación era a técnica fundamental para que estes estudantes adquirisen a lingua obxecto, tal como o fixeran coa materna.

3. COMO NON O FIXECHES!

A. Vas escoitar tres conversas nas que uns estudantes de galego falan das súas experiencias na aprendizaxe da lingua. No seguinte cadro, anota o motivo polo que se laian e os reproches que lles fan.

	Quéixase de...	Repróchalle que...
1		
2		
3		

B. Agora comenta co compañeiro se tes estes mesmos problemas ou outros semellantes na aprendizaxe do galego.

- *A min cústame falar con fluidez. Falo ben, pero demasiado amodo.*

4. ARREPÍNTENSE?

A. Fíxate nas seguintes frases. Algunhas persoas comentan decisións que tomaron nalgún momento das súas vidas. Cres que agora se alegran ou se arrepen-ten? Coméntao cos teus compañeiros.

Serxio:	De non marchar ao rematar o instituto, agora conservaría algunhas amizades aquí na vila e non me sentiría tan só.
Sofía:	De adquirirmos a casa que eu quería daquela, agora os nenos poderían ter cadanseu cuarto e non teríamos tantos problemas de espazo.
Mariña:	Menos mal que decidín vir en avión! Se viñese en tren, non chegaría a tempo á inauguración do congreso.
Eloi:	De escoitar a Sabela cando veu desculparse, agora poderíamos estar xuntos outra vez.
Camilo:	Se non pagase esa hipoteca, podería ir máis de vacacións, pero aínda hoxe seguiría vivindo na casa dos meus pais.
Diana:	De aceptarmos a proposta de Xulio hai dez anos, agora teríamos un negocio de noso e estaríamos máis tranquilos.
Patricia:	De facermos as horas extras que nos pediron o mes pasado, non necesitaríamos o préstamo agora.

• *Eu creo que Serxio se arrepen-te un pouco porque...*

B. As formas verbais en vermello están en infinitivo con-xugado. Obsérvaas e completa o cadro.

	marchar	facere	adquirir
(eu)			adquirir
(ti)	marchares		
(el/ela/vostede)		facere	
(nós)			
(vós)	marchardes		
(eles/elas/vostedes)		faceren	

C. Volve observar os diálogos da epígrafe A e completa o seguinte esquema.

Para falar de accións que foron ou non realizadas nun momento do pasado, empregamos a estrutura + ou o imperfecto de subxuntivo.

Para falar dos resultados ou das consecuencias desas accións no presente, empregamos o
.....

D. Completa agora estas frases e logo comproba cun compañeiro se chegastes a resultados semellantes.

- De, non coñeceríamos tantos avances tecnolóxicos hoxe en día.
- Se, preferiría vivir no campo actualmente.
- De non matricularme neste curso de galego,
.....
- Se non collese aquel autobús,
.....
- De no pasado, agora tería mellor calidade de vida.

5. REPROCHES

A. Le o que contan algunhas persoas sobre algunhas deci-sións propias ou doutros. Logo, relaciona cada intervención coa reacción da dereita que consideres máis axeitada.

1. Pois ao final non lles dixen a os meus pais que pensaba divorciarme, pero soubérono por outra persoa e tomárono moi mal.	Que raro, non? Puido dicir cho , se non lle custaba nada...
2. Teo quería facer o cruceiro cos seus amigos, pero logo non foi porque non lle chegaban os cartos.	E non mo puidiches dicir antes? Co difícil que é atopar unha substituta...
3. Pedinlle ao meu irmán unhas fotos de cando era pequena, porque el é quen garda as fotos da familia, e resulta que non mas quixo dar. A ti paréceche normal?	Claro, e con razón. Sinceramente, creo que llelo debiches contar ti mesma.
4. Síntoo, pero mañá non poderei vir traballar porque teño un exame na universidade.	Muller, a min non! Púido chas deixar, por suposto. Se ao final son de todos...
5. Bego quedara de chamarme antes de ir a Arxentina, porque quería facerlle un encargo, pero acaban de dicirme que xa está de volta.	E como non llos deixaches? Co boíño que é, mereciao, non?

B. Agora escoita e comproba se acertaches.

C. Que recursos se empregan nestes diálogos para reprochar? Coñeces algún máis? Compárteo cos teus compañeiros.

D. Observa as palabras marcadas en grosa. Sabes a que ou a quen se refiren en cada caso? Que diferentes posi-cións poden ocupar na frase? Coméntao cun compañei-ro e logo aclarádeo co voso profesor.

Infinitivo conxugado

Fórmase engadíndolle ao infinitivo impersoal as seguintes desinencias:

	escoitar	ver	partir
(eu)	escoitar	ver	partir
(ti)	escoitares	veres	partires
(el/ela/vostede)	escoitar	ver	partir
(nós)	escoitarmos	vermos	partirmos
(vós)	escoitardes	verdes	partirdes
(eles/elas/vostedes)	escoitaren	veren	partiren

O infinitivo conxugado é unha das peculiaridades da lingua galega, aínda que non ten emprego obrigatorio. A maioría das veces, vén precedido dunha preposición.

- Necesitan máis fariña **para faceren** este prato.
- Xa fas bastante **con rematares** o informe para mañá.

Falar de feitos realizados ou non no pasado e das súas consecuencias

DE (+ NON) + INFINITIVO CONXUGADO + POSPRETÉRITO

Empregamos **de** (+ **non**) + infinitivo conxugado, para falar dunha acción pasada que condicionou un determinado resultado ou consecuencia no presente. Esta consecuencia exprésase co pospretérito.

- **De teres** máis paciencia con el, agora **seguiría** contigo.
(= como non tiveches paciencia con el, agora el non está contigo.)
- **Poderían** estar moito mellor, **de non ignoraren** os nosos consellos.
(= como ignoraron os nosos consellos, agora non están moi ben.)

SE + IMPERFECTO DE SUBXUNTIVO + POSPRETÉRITO

Para falar do resultado de accións levadas a cabo no pasado, tamén podemos empregar **se** + imperfecto de subxuntivo. Neste caso, a consecuencia tamén se expresa co pospretérito.

- **Se non me erguese** tan tarde, **chegaría** máis cedo á reunión desta mañá.
(= Consecuencia de erguerse tarde: chegou tarde á reunión.)
- **Se viñeses** comigo ao supermercado, agora non **me doerían** as costas por cargar tanto peso.
(= Consecuencia de non vires comigo: dónneme as costas por cargar o peso.)

❗ A maioría das veces é necesario o emprego de adverbios ou indicadores temporais para deixar claro que a acción xa se cumpriu e a consecuencia ou os resultados se refiren ao momento presente.

- De non abandonalo **daquela**, non te sentirías tan só **hoxe en día**.
- Se asistises ás clases **durante o curso**, agora non pasarías o verán estudando.

Reprochar

Para facer reproches sobre algo que sucedeu, dispomos de diferentes recursos.

Pretérito de poder/deber + infinitivo

- Creo que **debestes axudar** a Manolo coa mudanza. Está o pobre máis canso!
- Xa van chegar os convidados e aínda non está a comida.
Puideches botarme unha man antes, non?

(E)/Como (non) + pretérito

- **Como non fuches** onte á casa de María? Dixéchesme que estarías alí.
- **E como lle dixeches** esas cousas á nena? Iso non se fai.

Contraccións dos pronomes obxecto indirecto e obxecto directo

OI	OD	CONTRACCIÓNS
me che lle nos vos lles	o a os as	mo, ma, mos, mas
		cho, cha, chos, chas
		llo, lla, llos, llas
		nolo, nola, nolos, nolas
		voló, vola, volos, volas
		llelo, llela, llelos, llelas

A colocación do pronome

Por regra xeral, os pronomes colócanse despois do verbo e unidos a el, na seguinte orde: verbo + OI + OD.

- Estes libros, trouxéron**nos** os rapaces da veciña.
- Este vestido é moi bonito, gustá**rame** probalo.
- Non quero estas botellas aquí. Lé**vallas** a Xenaro.

Non obstante, o pronome pódese colocar antes do verbo e separado del nos seguintes contextos:

- con palabras que marcan subordinación (**que, se...**).
 - Quero que **lles** contes aos teus pais o que pasou.
 - Se **llelo** conto, vanse enfadar.
- con algúns adverbios (**non, nunca, xamais, talvez, seica, sempre, tamén, xa, só, aquí...**).
 - Xa **me** deixarás as chaves do piso da praia, non?
 - Non **chas** deixo porque este ano témolo alugado.
- con indefinidos como **algo, alguén, ningún, nada, calquera...** e con interrogativos e exclamativos (**que, canto, cando, como, por que...**).
 - Como **me** dis agora que deixas a empresa?
 - Ninguén **me** contou o que pasara na reunión.
 - Cando **vos** vexo outra vez?

Nas construcións con preposicións e nalgúns perífrases verbais a posición do pronome é variable.

- Isto é para **lle** regalar a Lucía.
Isto é para regalar**lle** a Lucía.
- Estábase duchando./Estaba duchándose.
- Tes**me** que axudar./Tes que **me** axudar./Tes que axudarme.

6. BIOGRAFÍAS ESCOLARES

Pensa na túa biografía escolar e marca as frases coas que te identificas. Coméntao cos teus compañeiros en grupos de tres. Con quen tes máis cousas en común?

- ☐ Sacaba malas notas en case todas as materias.
- ☐ Estaba entre os primeiros da clase.
- ☐ Ía moi ben en Historia
- ☐ Tiña moi bo oído para a música.
- ☐ Era un as co balón.
- ☐ Dábanseme fatal as Mates.
- ☐ Case nunca facía os deberes.
- ☐ Ía a un internado.
- ☐ Nunca quedaba a comer na escola.
- ☐ Algunhas veces non ía á clase, quedaba por aí.
- ☐ Copiaba nos exames.
- ☐ O/A mellor profe que tiven chamábase.....
.....e gustábame porque
- ☐ O peor castigo foi que.....
porque.....

7. QUE PASARÍA SE...?

A. Imos facer hipóteses sobre sucesos pasados. A ver quen ten a resposta máis orixinal ou divertida.

QUE PASARÍA SE...

Os barcos de Colón afundisen antes de chegar a América?

Ata agora non se fixesen leis para protexer o medio?

Non se inventase o teléfono móbil?

Non desaparecesen os dinosauros no século XX?

As mulleres non conseguisen o dereito ao voto?

- De non lexislar para protexer o medio dende a segunda metade do século XX, agora viviríamos un desastre ecolóxico global.

B. En grupos de tres, pensade nalgúnhas preguntas como as anteriores para que as conteste outro equipo. Que equipo fixo a pregunta máis orixinal? Cal foi a resposta máis divertida?

8. ARREPÍNTOME DE...

A. Se puideses cambiar cousas que fixeches, que cambiarías? Hai algo do que te arrepiñas?

No estudos...

O exame final saíume fatal, se estudase máis durante todo o curso!

No traballo...

Na vida familiar...

Cos amigos...

No amor...

Co diñeiro...

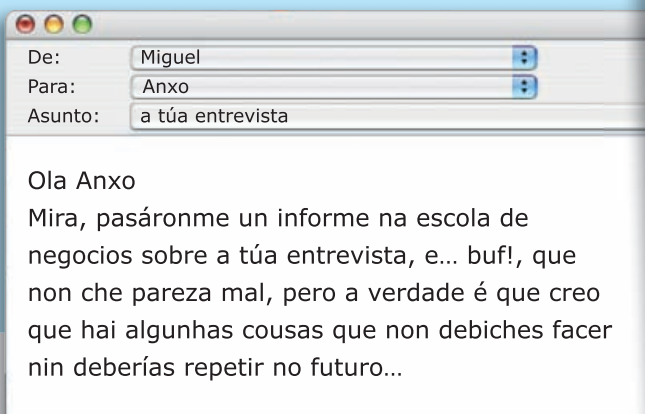
B. Pensa agora nas cousas das que te arrepiñas por non facer o que pensabas/querías no seu momento. Completa o cadro atendendo aos mesmos parámetros de antes.

Se estudase máis cando era novo e non pensase tanto en andar de festa, agora podería ter unha carreira.

C. Agora comenta co teu compañeiro os feitos máis salientables da túa vida no pasado e as consecuencias que tiveron no presente.

9. NON DEBICHES FACER ISO!

Nunha escola de negocios están facendo unha selección de persoal entre os estudantes que cursaron un posgrao e enviáronche o informe dunha das entrevistas. Casualmente ti coñeces a persoa entrevistada e decides mandarlle unha mensaxe na que lle expós os acertos e erros que cometeu durante a entrevista.

INFORME

O candidato chegou á entrevista con dez minutos de atraso e fixo esperar os membros do comité de selección, que decidiron entrevistalo ao final, despois de todos os demais candidatos.

Cando comezou a entrevista e viu que había tres persoas, púxose moi nervioso, pero esperou a que cada un falase e el non falou ata que comezou a rolda de preguntas.

Das respostas conclúese que non quería presentarse como unha persoa perfecta, de feito recoñeceu que tiña eivas na súa formación para o traballo, pero que cría que as podía compensar con entrega e esforzo.

Fixéronse preguntas de orde persoal que rexeitou responder, mesmo cambiando de tema.

Antes de rematar a entrevista, cando lle preguntaron se tiña algunha dúbida sobre o posto de traballo, fixo preguntas sobre o número de persoas que traballaban no departamento ao que iría destinado en caso de obter o posto e cal sería o salario que cobraría.

Ao saíren da entrevista, cando lle presentaron á xerente, ela estendeulle a man e el deulle dous bicos, mantivo unha conversa excesivamente cordial e sen respectar a distancia mínima de separación, e incluso a convidou a tomar unhas cervexas.

10. FARÍAS O MESMO?

A. Aquí tes unha noticia aparecida nun xornal. Lea, contesta as preguntas que aparecen debaixo e compara as respostas coas dos teus compañeiros.

1. Actuou ben a alcaldesa ao axudar aos seus veciños?
2. Se a alcaldesa non fose do partido que aprobou a lei, debería acceder ao que as familias lle pedían? Por que?
3. Que farías ti no lugar da alcaldesa? Por que?
4. Debemos cumprir sempre as leis?

B. Ides discutir sobre a noticia. Formade grupos e, dentro de cada un, establece dous bloques: o dos que están a favor da actitude da alcaldesa e o dos que están en contra. Preparade os vossos argumentos por escrito e iniciade a discusión.

C. Alguén cambiou de opinión despois de discutir? Que argumentos foron os máis convincentes?

• A min convinceume o que dixo Peter sobre...

A alcaldesa de Cotavilas, destituída do seu cargo e posta á disposición xudicial.

Remedios Portas, ata onte alcaldesa de Cotavilas, admitiu que falseou o número de xornadas traballadas por algunhas familias para que puidesen alcanzar o mínimo esixido por lei e cobrar o subsidio de desemprego.

A ex-alcaldesa, que dende hai anos loitaba para reformar a lei agraria, afirma que “aínda que foi o meu propio partido o que elaborou a lei, está claro que non cumpre os seus obxectivos. Un xornaleiro precisa probar que traballou oitenta xornadas para cobrar o subsidio, pero a realidade é que ninguén traballa máis de corenta horas”.

A dita reforma, porén, aínda non foi aprobada debido ás continuas presións políticas. “Todo o mundo sabe que algúns empresarios se enriquecen asinando xornadas de traballo que nunca existiron e interésalle que a situación siga igual. Pero hai quen non pode pagar esa chantaxe e os seus únicos recursos son as escasas xornadas de traballo e o subsidio”, denunciou a alcaldesa en rolda de prensa antes de abandonar o concello.

Remedios Portas afirmou que non obtivo beneficio ningún por axuda ás familias que acudiron a ela e declarouse “víctima dunha manobra de certos sectores do meu propio partido co fin de desacreditarme e parar así a reforma dunha lei que xa se demostrou que non funciona”.

11. ESCOLAS UNITARIAS

A. Oíches falar algunha vez das escolas unitarias? Sabes o que son? O seguinte artigo axudarache a ter máis información sobre elas.

Escola unitaria de Vide.

As escolas unitarias foron o principal vehículo educativo durante a meirande parte do século XX. Localizadas fundamentalmente nos núcleos rurais, acollían rapaces de diferentes idades que convivían na mesma aula. Os edificios estruturábanse en catro partes, as dúas inferiores eran ocupadas pola escola e as superiores polas vivendas dos mestres, que acostumaban vivir no lugar onde traballaban.

A extensión da educación a toda a franxa da poboación, a mellora das vías de comunicación, a implantación do transporte escolar e a posibilidade de clasificar os rapaces en función da idade motivou o agrupamento dos nenos nos colexios e as escolas foron perdendo a súa función primixenia.

O despoboamento do rural determinou a falta de alumnos, o cal ocasionou que fosen pechando e que as poucas que aínda resisten o fagan con moita dificultade. Por exemplo, no ano 2005

só permanecían abertas 281. Co gallo de evitar a desaparición da escola rural, creáronse os colexios rurais agrupados (CRA), que pretendían manter vivo o espírito das escolas unitarias.

Ademais, segundo pedagogos e mestres, eran moitas as vantaxes que achegaban este tipo de escolas. Por exemplo, a convivencia do mestre co contorno do alumnado adoitaba humanizar o ensino e sensibilizalo cos problemas de alumnos, pais e veciños. Por outro lado, nos niveis iniciais, o contacto dos rapaces coa natureza que os rodeaba ao non desapegarse do medio no que se criaron resultaba sumamente beneficioso para a súa aprendizaxe. E, en definitiva, a mestura dos alumnos traía máis vantaxes ca inconvenientes.

B. O tipo de escola no que ti estudaches, seméllase a este? Coméntao co teu compañeiro.